

Ardiakan Oriordner : T'atrergowt'iwn

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Toumayan, A. (1853-1922). Ardiakan Oriordner : T'atregowt'iwn. 1926.

1/ Les contenus accessibles sur le site Gallica sont pour la plupart des reproductions numériques d'oeuvres tombées dans le domaine public provenant des collections de la BnF. Leur réutilisation s'inscrit dans le cadre de la loi n°78-753 du 17 juillet 1978 :

*La réutilisation non commerciale de ces contenus est libre et gratuite dans le respect de la législation en vigueur et notamment du maintien de la mention de source.

*La réutilisation commerciale de ces contenus est payante et fait l'objet d'une licence. Est entendue par réutilisation commerciale la revente de contenus sous forme de produits élaborés ou de fourniture de service.

Cliquer [ici pour accéder aux tarifs et à la licence](#)

2/ Les contenus de Gallica sont la propriété de la BnF au sens de l'article L.2112-1 du code général de la propriété des personnes publiques.

3/ Quelques contenus sont soumis à un régime de réutilisation particulier. Il s'agit :

*des reproductions de documents protégés par un droit d'auteur appartenant à un tiers. Ces documents ne peuvent être réutilisés, sauf dans le cadre de la copie privée, sans l'autorisation préalable du titulaire des droits.

*des reproductions de documents conservés dans les bibliothèques ou autres institutions partenaires. Ceux-ci sont signalés par la mention Source gallica.BnF.fr / Bibliothèque municipale de ... (ou autre partenaire). L'utilisateur est invité à s'informer auprès de ces bibliothèques de leurs conditions de réutilisation.

4/ Gallica constitue une base de données, dont la BnF est le producteur, protégée au sens des articles L341-1 et suivants du code de la propriété intellectuelle.

5/ Les présentes conditions d'utilisation des contenus de Gallica sont régies par la loi française. En cas de réutilisation prévue dans un autre pays, il appartient à chaque utilisateur de vérifier la conformité de son projet avec le droit de ce pays.

6/ L'utilisateur s'engage à respecter les présentes conditions d'utilisation ainsi que la législation en vigueur, notamment en matière de propriété intellectuelle. En cas de non respect de ces dispositions, il est notamment passible d'une amende prévue par la loi du 17 juillet 1978.

7/ Pour obtenir un document de Gallica en haute définition, contacter reutilisation@bnf.fr.

ԱՐԴԻԱԿԱՆ

ՄՕՏ ՕՐԷՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏՄԻ
«ԱՐԴԻԱԿԱՆ» ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ

ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ

ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷ ՔԱՂՈՒՄԾ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԿ ԱՐԱՐ

Գրեց՝ ԲՐՕՖ. Ա. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ (Ապսուլլահ)

Տպագր.՝ Յ. ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ ՈՐԴԻՒԲ

66

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ

ԻՐԱԿԱՆՈՒԹԵՆԷ ՔԱՂՈՒՄԾ ԹԱՏՐԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

ՄԷԿ ԱՐԱՐ

Գրեց՝ ԲՐՕՖ. Ա. ԹՈՒՄԱՅԵԱՆ (Ապսուլլահ)

(Նախկին Օսմ. Հիւպատոսարաններու քարտուղար եւ Օսմ. Դեսպանատան, ի Վիեննա, Թարգման.)

برنجی طبع

حق محفوظ و تحریرینہ عائددر

استانبول ۱۹۲۶

ACQ 1993004825

2008 -

Տպագր.՝ Ե. Ասատուրեան Ռդիֆ

Կ. ԳՈՒԼԻՍ 1926

24 123

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ՕՐԻՈՐԴՆԵՐ

Տանօթկին մը=ՏՏ. : Տիկին Ագապի=Տ. Ա. : Տիկին Վար-
եայ=Տ. Վ. : Խուսք մը երեք օրիորդաց=Խ. Յ. : Օրիորդ
Անահիտ=Ա. : Օրիորդ Մելինե=Մ. : Օրիորդ Նուարդ=Ն. :
Լուսադարձ Թագուհի Տուսու=ԼԹ. : Խուսք մը հինգ խոյ-
րեր=Ճ Բ. : Կովկասահայ Օրիորդ մը=Կ. Օ. :

Ամենքը նստած են խմբովին, հին և փայտաշէն
տան մը մեծկապ սենեակին մէջ ի Թօփ Գարու, ի բաց
տանայ Թագուհի Տուսու և Կովկասահայ Օրիորդը,
ինչպէս նաեւ Մկրտիչ և Սաթենիկ, որոնք խօսակ-
ցութեան պահուն կը ներկայանան պահ մը ետքը :

Սենեակին ճակատը՝ խոշոր պատկեր մը կայ, մէկ
կողմը չամաւորի սեփեքներ, իսկ միւս կողմը՝ փոք-
րիկ սեղան մը, աոռւ վրան քանի մը ծաղկի թա-
ղարներ, սփամպիլի և փասիանսի թուղթեր : Մէկ կող-
մը՝ երկայն սեփք մը, որուն վրայ՝ թէ եւրոպական
նաձեւ և թէ պաղտաւ նստողներ կան, միւս կողմը՝
բանաբե Ծօթոյներ, երկնադոյն մետաքսեայ երեսնե-
րով, հոս ալ նստողներ կան : Երեք պատուհաններուն
մէջ՝ մանր մուկն առարկաներ և չորրօրդին մէջ՝
շիշ, գաւաթ, պնակներ եւայլն : Գետինը՝ եւրոպական
մեծկապ գորգ մը : Ծօթոյի մը մէջ Բրօֆէսէօրը բաղ-
մած է, երեք պարզ աթոռներուն վրայ՝ ուրիշները,
այնպէս որ, ընդամենը 30 անձինք ներկայ կը գրա-
նուին : Տանտիկինը՝ ձեռքովը ամէնէն լուս. թիւն խընդ-
րելէ յետոյ... Բրօֆէսէօրին դառնալով.

(Այս միջոցին՝ փողոցէն Ֆալնի կնկան մը անա-
խորժ կերպիւ «Ֆայ պաֆաւ... Ֆայցիֆա» կոչելը կը
լսուի... և պաղտաւ նստող կնիկներէն երկուքը, ա-
ռանց ձայնիւ խօսելու, իրարու այլեւայլ ձեւեր կ'ը-

նեն, Բրոֆէսէօրը երթալէն ետքը, Ֆալնին կանչելու համար:

Ա.

ՏՏ.— Բարի եկեր էք Բրոֆէսէօր... պիտի խընդրէի որ, սա՛ թիթանիֆին ի՛նչպէս ընկղմիլը մանրամասնօրէն ինծի պատմէք:

ԲԲ.— Գիտէք, պատերազմէն առաջ էր: Ոչինչ պատճառի մը համար՝ թէ այդ հիանալի և հսկայ հաւը կորսուեցաւ և թէ այդքան մարդիկ զոհուեցան:

ՏՏ.— Քա՛ հանրմ, հաւապետը քեօրցե՞ր էր, ի՛նչ էր քի ասանկ եղաւ:

ԲԲ.— Մտիկ ըրէք: Այդ ընկերութիւնը առ հաւը հոր շինած էր և կ'ուզէր որ ուրիշ ընկերութեանց հաւերուն հետ մրցի և... Նիւ Եօրք... 4-5 ժամ աւելի կանուխ հասնի:

ՏՏ.— Նայէ հէլէ սա անպիտանութիւնը: Քա ըսես նէ, պիւսպիւթիւն պարտադ մեզ մեզք էղեր է անխրտար մարդիկներուն:

Խ. 3.— Քա՛ մայրիկ, տէրտ չունիս տէ հիմա տնիկա տէրտ կ'ընես կոր... սրվտեղէն մեր Ֆրսքիսնին անցնէր տէ, քիչ մը լեպլեպի պան տոնէինք...

Ա.— Գիտե՞ս... ան ֆրսքիսնին Եօրկին «անհալալի» գացեր է... հիմա ուս էղէք տէ սա «թիթանիք»ին պատմութիւնը մտիկ ընենք:

Խ. 3.— Աման քա՛ գունա, իմաստակ ևս ի՛նչ ևս:

ՏՏ.— Սաւա էղէք տէ մտիկ ընենք. հայեցէք, Բրոֆէսէօրը չի կրնար կոր խօսիլ և կ'սպասէ կոր:

Խ. 3.— ... թող խօսի... մենք անոր խօսքին չենք խառնուիր կոր...

ՏՏ.— Աղէկ ամա, անխրտար բաղըրտը կ'ընէք կոր քի, մարդուն պատմածներուն կէսը չենք կրնար կոր հասկնալ:

ԲԲ.— ... Արդ՝ ամենայն արադութեամբ կը գալէր «թիթանիք»ը, որքան որ ասկից անկից լուս կու-

տային անթեյ հեռադրաւ որ՝ սառերը հալելով Հիւսիսային Բեւերէն, խոշոր խոշոր սառի կղզիներ (իսկաբեկ այգաբեկ) իր ճամբուն վրայ կը դանուին ու վտանգը անխուսափելի է...

5 Ք.— Քա ի՞նչ ըսաւ Բրոֆէսէօրը... Յիսուսին թեւերէն... Յիսուս Քրիստոսի թեւերը ի՞նչ դործ ունի ծովուն վրայ...

ԲՐ.— (Քան քան կը խնդայ)... Աղջիկս՝ Հիւսիսային բեւեր ըսի ես, աշխարհադրութենէ միթէ ընաւ տեղեկութիւն չունի՞ս...

Ա.— Ամա՛մն... սուս էղէք քա տէ, մտիկ ընենք...

ԲՐ.— ... Աւտո... փոխանակ հարկ եղած պղուշութիւններ ձեռք տանելու, նաւը առաւել արագութեամբ կը յառաջանար՝ սրովհետեւ ընկերութեան բարձրագոյն ժողովի անդամներէն մէկը «Թիթանիք»ին վրայ գտնուելով, կը ստիպէր որ նաւապետը յետին առաիճանի արագութեամբ նաւը յառաջ քշել տայ:

Խ. 3.— (Իրենց մէջ՝ ցած ձայնիւ)... կը լսես կոր քա... ուտո... սրովհետեւ... կարծես քի դըպրոցն ենք տէ՛քերականութեան դաս կուտայ կոր...

ՏՏ.— Քա ճանր՛մ... ալ կ'օգտէ... սուս եղէք քիչ մըն ալ... ես կ'ուզեմ դիտնալ ամէն պահ... սա «Թիթանիք»ին պատմութիւնը չի կայ մի, ինծի շատ դպած է... զափալը մարդիկները...

Խ. 3.— Քա մայրիկ, դուն ալ բրոֆէսէօր պիտի ըլլա՞ս:

5 Ք.— Աղէկ ըսիր քա, ինչ է սա Թիթանիք, Թիթանիք... Յիսուսին թեւերը, պաները ծովը... պուղլու մուղլու կղզիները... ասոր «Գարլըման»ին կացի... անանկ աղուոր շարխաներ, դորտէլաներ... եւ «Աքարըալօս»ին բէնճիրէներուն մէջը...

Խ. 3.— Քա ան «Աքարլաթօս» է, Աքարըալօս է... անկից սողրա... դուն ան կ'ըսես կոր... ես ինծի չեմ հարցներ քի, ասոր ի՞նչ ըրիր տէյի... սա-

խախտէն ետհռւտին կ'անցնէր կոր, օմուղին վրայ ի՞նչ խուճաչներ... «Թուժանքամէն», «էքօնժ»... եւ «քրէք տը շին»... մարքիղէթ...

5 Ք.— Հա եւ, քօսթիւմ թայյէօր մը անանկ աղէկ կ'ըլլայ քի...

ՏՏ.— Է՛հ ամմա ալ «բաթլամիշ եղէք»ին սըրան էկաւ հա... Ձեր պէրանները կապելու է քի սուս ըլլաք:

Խ. 3.— ... Անկից սօղրա՝ սա նոր պան մը կայ նէ իմացա՞ր... Պօյեա մը քի Ամերիկայէն էկեր է, «Րիթ» կ'ըսեն կոր... խուճաչները անանկ աղուոր պօյալամիշ կ'ընէ կոր քի տեսնաս... հէմ ալ ճերմակ պօյեա մը կայ քի, ամէն խուճաչը պէմպէյազ կ'ընէ կոր եւ ետքէն ուզած պօյազ կրնաս կոր ընել. ան պարիթ էզած ֆէսերը կայ եւ... կը ճերմկցնեն կոր տէ, սօղրա չաբխա, բանթուֆ պան կը շինեն կոր եղեր... աս պօյայով...

5 Ք.— Քա՛ա՛... «Սքարլաթօս», «Ֆարաճճի», «Ձէման» կը ծախեն կոր նէ... ան պիտի ըլլայ...

(Պաղտաչ նստող կնիկներէն մէկը...) — Քա ճաշըմ, ի՞նչ է օն... Պօն Մարշէին տաաջքը լեցուն մարդ կայ նէ...

(Ուրիշ կնիկ մը)— Պիտի կոցուի էղէր, ի՞նչ է էղէր... (Երարու խօսելով)... Քա իրաւ օր մե՛ղք... չօճուխութանս վախթին հոն րէնտէվույի կ'երթայինք տէ, կարպիօր, Լեւոնը, պանը կուզար, ան շէքէրներուն տեղը ինծի չիքօլաթա պաներ կ'առնէր... հէմ ալ հոն տեղը թօհաֆ պան մ'եղած է քի... Կովկասին թախ ներսերէն հարուստ կնիկ մը էկաւ մեղի միտաֆիր տէյի եւ մայրիկս ալ անիկա Պօն Մարշէն տարու ինծի հետ... սա՛ մուժվախ թախըմիի թէնէքէներուն պաներուն տեղը կայ եւ հոն, աղուոր չարուած, աս տեղը ան հարուստ կնիկը. պէրանը պաց մնաց եւ հարցուց քի. ի՞նչ է սա տեղը տէյի...

էս ալ հէմէն... խորան է ըսե տէյի, կնիկը հէմէն ծուռնկ չոքեցաւ, սկսաւ խաչ հանել էրէսը նէ, ալ էս խնդալէս բաթլամիշ պիտոր ըլլայի, ան տեղը մարդերն ալ ինծի հետ քախ քախ խնդացին...

Ա.Գ.—Իրաւ թօհաֆ բան ամմա, հիմա բրօֆէսէօրը մաիկ ընենք:

ԲԲ.—Ներեցէք սիրելիք... բայց՝ այլ եւս չի կարենալով ամէն խօսքի համբերել, կ'ստիպուիմ սա փոքրիկ միջանկեալ դիտողութիւնը ընելու թէ: յիշեալ Պօն Մարշէի խորանին եղելութենէնյետոյ, պիտի համարձակի՞ն արդեօք կնիկներըզմեզ էրիկմարդիկներս «խուրնաղ խազ»եր անուանել: (Ամենքը խնդալէ յետոյ, կը շարունակէ Բրօֆէսէօրը:

ԲԲ.—... Վերջապէս... նաւուն քիթին ծա՛յրը ըսեմ... հոն գտնուող Գեօպեթնի նաւաստին ալ լուռ կուտայ նաւապետին, որ մօտերս սառոյցներու կղզի կամ լեռները կը շատնան կոր. բայց մաիկ ընողը ո՞վ է... վառնդի ընկերութեան ան բարձրագոյն անդամը կար որ, շարունակ կ'ընդդիմանար, իր կամաց հակառակ խօսողին և միմիայն, միւս ընկերութեանց նաւերէն 4-5 ժամ առաջ Նիւ Եօրք հասնելով, առաջնութիւնը իր ընկերութեան նաւերուն համար շահիլ կը ջանար:

Յ Ք.—(Իրենք իրենց մէջ) Քա՛ ինչ խըտար ալ էրկան բարակ կը պատմէ կոր... մէրախներս կ'ելլայ կոր...

ՏՏ.—Էյէր քի քուկին մէրախներդ կ'ելլէ կոր նէ, բարի էկար... տունդ կնայ... էս կ'ուզեմ քի պան սորվիմ, իմ վախիթս, դրպոց մպրոց չի կար, չէնէ էս ձեզի պէս քօրտէլա, ֆըստըխ, շաբխա, ֆընտըխ, թութանը թող քամէն, թութամարդ թող քամէն, ստանկ պօշ պաներու հետ վախիթս չէի կորսընցներ:

Յ Ք.—Քա մայրիկ (քախ քախ խնդալով) քա առոր անունը... թութանը թող քամէն» չէ, հապա

քուքանգամեն, մէկ բառ է...

ԲՐ.—... Եւ, եզիպտական թագաւորներէն մէկուն անունն է:

Խ. 3.— (... Հիմա՝ թուժանքամօնին վրայ աւսկասա խօսիլ... աչքդ լոյս:)

ՏՏ.— Հելպէթտէ, ասանկ խենդուխելար պաներ կը խօսիք քի, մարդն շաշրմիշ կ'ըլլայ: Դուք հիշումուր մի ընէք տէ, Բրօֆէսօր, կէնէ «Թիթանիք»ին խօսքը շարունակեցէք, կը խնդրեմ:

ԲՐ.— ... Այս պահուն՝ նաւուն աջ կողմը երեւան կ'ելլայ սասոյցի խոշոր կղզի կամ լեռ մը, որուն բարձրութիւնը՝ ջուրին երեսէն հաշուելով 100 մէթրօ, իսկ ջուրին տակի մասը 900 մէթրօ էր, այնպէս որ՝ ամբողջ սասին երկայնութիւնը կամ բարձրութիւնը հազար մէթր էր և... այնու հանգերձ—այս խոշոր կղզին— ծովին հասակը չէր հասնէր և կը լողար: Ասոր ծանրութիւնը սասը հազար քօնկաքոյէն աւելի էր:

Խ. 3.— (... Ամմատա կը նետէ կոր բրօֆէսօրը:)

5 Ք.— ... Ի՞նչ ըսաւ քա... «Թօնի էլատօ»... Ի՞նչ, հորամերէն կը խօսի կոր հիմա...

ԲՐ.— Այլեւս երկան ըրիք... քօնկաքօն, հազար քիլօ բսել է և 1284 կրամը մէկ օխտ ըսել է:

5 Ք.— ... Քա վո՛ւյ... խելք ո կուգայ... աս բախամները, պաները պաները... քա՛ բաստա մաստա հիշ պան մը չունի՞ք, փորս անօթեցաւ...

ՏՏ.— Էյ հիմա զըխըմ ուտեա... պատմութեան ամենէն հետաքրքրաշարժ տեղը...

Բ.

Հուսացաւար Թագունի Տուսուն եւ կովկասահայ
օրհարդր ճիմա կը ներկայանան, ինչպէս նաեւ՝ Մկրտիչ
Մկ. երիտասարդը եւ Սաթենիկ Սթ.:

Պապառչ նստող երկու կնիկներ իրարու. — Քա
տնանկ նէվադիլի մը պոնուկցայ քի՛ի՛, ան նալլէթ
օյաճախ թրամվաշին պաղ դուռները:

Գուն ան կ'ըսեա կոր... հէլէ մէյ մը Շիշլի կա-
յող թրամվաշին էտեփի աբապան նստէ տէ, պօյրդ
տնանեմ, անանկ եալլա մը կը դարնէ կոր քի, Յատը
քէօյի վարօրները խալթ էն ըրեր, մինչուկ հիմա սիր-
տըս կը խաանուի կոր, հէմ ալ ձեռքս պիտի կուտրէր
քիչ մնաց տաճա:

ԲԲ. — Թէպէտեւ նաւապետը կը հրամայէ անեփի-
ջապէս կեցնել մեքենաները եւ նաւը, բայց բանը բա-
նէն անցած էր, եւ ֆիզիքական օրինաց համաձայն՝
մզման սյծով շարժման մէջ դառնալով նաւը իսկոյն
կեցնել անհնարին ըլլալով, դրեթէ միւսնոյն արադու-
թեամբ, ինչպէս մեքենաները չի կեցած, կը յարձակի
այս սառի կղզւոյն վրայ եւ իր ահադին մարմնովը կը
ջանայ հսկել զայն իր ճամբուն վրայէն, բայց աւա՛ղ
եւ սպիտոս, սատը տեղէն չի շարժիր, իսկ նաւուն ա-
ջակողմնայ յատակը կը պառսի եւ կը ձեղկուի եւ իս-
կոյն ջրոյ հեղեղները կը սկսին լեցուիլ նաւուն մէջը:

Խ. 3. — Քա Բրօֆէսէօր, եէլքէն պէզլի, խալի
մալի չի կար քի ան ճաթած տեղը թըխմիչ ընէին տէ
աղատէին, խալըսէին ան զաւալլըները:

Տ. եւ ՏԳ. — Իրեքնիդ ա խելացի Մարկոսներ, ան-
խրտարը նաւապետը, պանը չէին կրնար մտածել, կե-
ցիք հէլէ՛ թող Բրօֆէսէօրը ինքը նախը ընէ տէ հառ-
կընանք:

ՏՏ. — Վա՛խ, վա՛խ, վա՛խ...

ԲԲ. — Այս պահուն՝ թէ ճամբորդները և թէ նաւուն եգիբաժը, որոնք ի միասին անագին բազմութիւն մը կազմէին, ցնցումէն վախնալով, կ'սկսի իրարանցում մը: Իսկ նուագախումբը որ սալօնին մէջ կը նուագէր, տեղէն չի շարժիր և ամենայն պաղարիւնութեամբ կը շարունակէ ջութակներուն ամենամաքանչելի ձայները հնչեցնել:

Ա. — Բնականաբար՝ անթէլ հեռագրատ. երեք անգամ եղած ազդարարութեանց չանսալուն հետեւանքը: (Այս պահուն փողոցին դուռը կը զարնուի և սենեակէն դէպ ի բակը նայող պատուհանին ծակէն՝ փայտաշէն և հին տուներուն կղպանքը բանալու համար սովորութիւն եղած և բակին ցեղունէն փայտէ ճախարակէ մը անցումած չուանը ՏԳ. կը քաշէ... ծրռ... ծրռ... ձայն մը, և կղպանքը «չըքրա քըշտ» ի ալ ձայն մը հանելով, դուռը կը բացուի. վայրկեան մը ետքը ներս կը մտնէ:)

ԼԹ. — Բարեւ ձեզ:

ԱՄԵՆՔԸ ՄԷԿ. — Բարի եկար:

ՏՏ. — Քա առ ի՞նչ է, Թագունի տուտու, ոտլուխըդ չելար կոր: Վախցա՞ր պանէ մը:

ԼԹ. — Չէ քա, էս խօլայ խօլայընա անանկ պաներէ չեմ վախնար... հեռու տեղէն, Լէպլէպլի Աղաճիէն էկայ տէ անկէց է:

ԱՄԵՆՔԸ ՄԷԿ. — (Քան քան խնդալէ յետոյ) Քա, Լէպլէպլի Աղաճին ի՞նչ է քի, ո՞ր տեղէն հանեցիր:

ԼԹ. — Սա՛ա՛ա՛ Պուրա սօխախիին գէմը ոօխախ մը կայ նէ, Լէպլէպլի Աղաճի չեն ըսեր:

ԱՄԵՆՔԸ ՄԷԿ. — (Քան, քան վերատին կը խընդան)...

ԲԲ. — Ճանրմ, Թագունի Տուտու, ան փողոցին տնունը՝ Սաքըզ Աղաճի է և Լէպլէպլին ալ գետնէն կ'ելլայ:

ԼԹ. — (Բարկանալով). — Սըվսր ըսածը հայէ հէ-
լէ... ան վախիթ, Պր. Բրօֆէսօր, մասէն (եօմիւրիւն
ալ կեանէն կ'ելլայ տէյի, խափուրմիշ կ'ընես տէ,
լէպլէպիի պէս կ'ուտե՞ս: Անկից սողրա, տուն շատ
լախուրդի մ'անիր, էս՝ քուկին ի՞նչ ըլլալդ՝ չօճու-
խութենէդ կիտեմ: Սա՛ա՛... Իւսկիւտար, կիտես ես,
Սէլամսըդ՝ չըխմազ ոօխախ մը կար, հոն տեղը, Բա-
րանձեմ հանրմին տունը...

ԲՐ. (Կրթնած տեղէն շիտակ հատելով և խնդում-
երես ամէնուն հայելով և հարցական կերպով ուղա-
սելով).

ԼԹ. — Հայկունի տնուն՝ սարը սաչլը և մափի
կէօղլիւ աղջիկ մը կար, հասկցա՞ր ես, անանկ ինծի
հեա թախրլմիշ մ'ըլլար: Տուն հիշ սախըզ լէպլէպիի
չես կերած քի, անխըտար ինծի հեա էյլէնմիշ ըլլալու
էլեր ե՞ս:

ԲՐ. — Ճանըմ, Թագունի տուտու, հիմա՝ լէպլէ-
պին, սախըզը, Հայկունին եւայլն իրարու խառնե-
ղիր, հոս եկար՝ որպէս զի զիս խայտառակ ընե՞ս:

Խ. 3. — (Ասոնցմէ Օրիորդ Փանի). Անոր համար
միշտ՝ դեղին մազ և կապոյտ աչքերու վրայ կը խօսի
Բրօֆէսէօրը և Շաիր Պօղոսին երգը կ'երգէ:

ԼԹ. — Դուք՝ անխըտարը կիտէք, տահա ինչեր,
ինչեր կայ: Աս Բրօֆէսօրը, ողտիկութան վախիթին,
խաղէպ էր, խաղէպ:

ԲՐ. — Ամմատա ըրիր հա՛ա՛ա՛...

ԼԹ. — (Բրօֆ.ին դառնալով). ան Բարանձեմ հա-
նրմին տունը, Սուրբիկ տուտու տէյի, չամաչըրճի մը
կուգար, մի՞տքդ է:

ԲՐ. — Այո՛, այո՛:

ԼԹ. — Իշտէ ես, ան Սուրբիկ տուտույին աղջիկն
եմ քի, իմ փէշէս ալ քաշեցիր տէ ան վախիթին և նոր
ֆիստանս պատուեցաւ, հասկցա՞ր հիմիճուկ:

ԲՐ. — (Քահ, քահ խնդալէ յետոյ). Նախ՝ 5-6

տարեկան հազիւ կայի այն պահուն և յետոյ հազած
Ֆիստանդ երեսուն բարանոց պամա էր :

ԼԹ. — ԱՖ կ'ընես , էֆէնտիս , ևս անանկ պայաղի
պահներ չեմ հազած . իմ ֆիստանս տօխսան փարա-
նոց էր :

ՏՏ. — Ամա էրկան բրիր հա՛մա՛ , Թաղունի տու-
տու , թող քի Բրօֆէսօրը սա մեր «Թիթանիք»ին խըն-
դիրը պամէ :

ԲԲ. — Բայց «Թիթանիք»ը սկսած էր արդէն ,
գէպ ի աջ կողմը քիչիկ մը ծախ (որովհետեւ նաւուն
հատակը պարզապէս առանց կրկնահարկի ըսենք՝ չին-
ուած ըլլալուն և իր սրատաւած կողման վէրքն ալ որ
եւ է կերպով և կամ միջոցաւ գոցել , թիմել — գոնէ
սածամանակեայ ըլլայ — լիովին անօգուտ և անհնա-
րին ըլլալով) , և նաւապետը բմբուներով որ դատա-
պարտուած են և պիտի բնկղմին անհրաժեշտ , հրաման
կուտայ ջրին վրայ իջեցնել փոքրիկ շոգենաւը , խոշոր
նաւակները , ինչպէս նաեւ մեծ ու փոքր մակոյկները ,
մթով բանիւ , այն ամենայն ինչ արարկայ՝ որ նաւուն
վրայ գտնուող ժողովրդեան ազատման կրնար ծա-
ռայել :

Ամ. Մէկ. — Աս ի՞նչ սոսկալի վիճակ և վայրկեան :

ԲԲ. — Նաւապետը , իր բեվօլվէրը ի ձեռին , կ'սկօի
կարգադրել և միանգամայն հրամայել որ , նախ և ա-
ռաջ կիները և տղաքը ազատուին — ինչպէս որ առ
հասարակ ընդունուած օրէնք մըն է այսպիսի արկած-
ներու պահուն — և էրիկ մարդիկները՝ նաւուն գէպ ի
ետեւի կողմը ժողովել կուտայ , որպէս զի , սաանկով ,
քիչ շատ հաւասարակշռութիւն մը ունենայ նաւը ,
քանի որ արդէն քթին կողմը սկսած էր գէպ ի վար
ծախ :

ԼԹ. — Մեղա՛մ'յ . . . քա ատանկ ատեն զավալը
մարդիկները մեռցնելու էլեր է քի , սա հայտուտ
խարթանը . . .

Խ. 3.— Հապա ի՞նչ ընէր, թողէ՞ր քի մարդիկ-
ները «էս պիտոր նստիմ, դուն պիտոր նստիս ամէնէն
առաջ» տէյի կռիւ ընէին տէ, հէմ նաւակները կարգէ
դուրս լեցուէին, հէմ ալ կնիկ չօճուխներն ալ մէկտեղ
պաթմիչ ըլլային:

ԲՐ.— Եւ ցաւալին այն է որ, վերոյիշեալ այդ
անձը, որ ընկերութեան բարձրագոյն անդամներէն
մէկն էր և նաւուն շատ շուտ գալելուն պատճառ և
զած էր...

Խ. 3.— (Ասոնցմէ Լօլան). Վախնամ քի ամէնէն
առաջ ինքզինքը աղատեց:

ԲՐ.— Այո՛, և դժբախտաբար: Արդ ամէն մա-
կոյկները, նաւակները եւայլն եւայլն լեցուեցան և
անթիւ հեռագրաւ օգնութեան և դժութեան կանչող
խնդրանքներ տրճակուեցան ամէն կողմ, բայց մօտա-
ւոր օգնութեան նշան և հեաք մը չի կար:

(Այս պահուն՝ կռակասահայ օրիորդը սենեակէն
ներս կը մտնէ հանկարծակի և բրօֆէսօրին խօսքը կը
խարանուի:)

ԿԹ.— Պարեւ ծեղ, մի՞նչ էք (կռակասահայ տր-
տատանութեամբ):

ԱՄ. ՄԷԿ.— Բարի եկար շա:

ԿԹ.— Պարոն Բրօֆէսօր՝ ուղում եմ հարցրել ձեզա-
նից մի քանի պահ, և ուղում եմ խմանալ թէ, Տօր-
բաթի համալսարանից աւարտեալ մի աւսանող՝ միթէ
կարելի է որ անցանի անմիջապէս Եէնա կամ Լայք-
ցիկի համալսարանում. այս ուղում էի կիտնալ:

ԼԹ.— Քա աղջիկ, ի՞նչ է աս. իւզիւմ, իւզիւմ,
իւզիւմ. հիմա ծմեռ ատեն իւզիւմ կ'ըլլայ քի, քա՛:

ԱՄ. ՄԷԿ.— (Կը խնդան աղաղակաւ:)

ԼԹ.— Ի՞նչ էղաւ քի ատանկ, հա՛... հա՛... հա՛
կը խնդաք կոր. բաթլամիչ էղէք ամենքնիդ ալ:

ԲՐ.— Թագուհի տուտու, թուրքերէն առակ մ-
կայ, դիտե՛ս: Այնչափ մի բարկանար, վստան զի, ար

ման էֆէնտիմ, էթմէ պու շէյի, փուլլուք տըր շիշէ, քըրարսըն շօշէյի» կ'ըսէ :

ԼԹ.— Ա'լ խայրի... էօլլուշիւն քեօրու (կ'ըսէ և կ'երթայ) :

ԲՐ.— Այո՛, օրիորդ, Տօրբաթի համալսարանին վկայականները ընդունուած են ի Գերմանիա :

(Այս պահուն՝ Մկրտիչ և Սաթենիկ տղաքը ներս կը մտնեն և քովէ քով կը նստին) :

ՏՏ.— Ա'խ, Բրօֆէսօր, հաճեցէք վերջացնել սա ահուկի արկածին նկարագրութիւնը :

ԲՐ.— Թէ ազատուողներուն և թէ նաւուն հետ դատապարտուողներուն կողմանէ՝ իրարու վերջին բարեւները կը փոխանակուին և «Թիթանիք»ը արդէն իր քիթը ջուրին մէջ թաթխած էր ամբողջովին, երբ յանկարծաւոր՝ փոքրիկ տղայ մը, լեցուած մակոյկներուն ալեաց կողմանէ սաստիկ շարժմանց հետեւանալով, ջուրը կ'իյնայ, և նաւապետը, որ ամէն ինչ հիանալի կերպով կը հսկէր, տեսնելով տղուն վտանգի մէջ ըլլալը, կը նետուի անհապաղ ծովուն մէջ, կը բռնէ մանուկը, ջուրէն կը հանէ, կը յանձնէ իր մօտը դնուող մակոյկներէն մէկուն, իսկ ինքը՝ ինքը կ'ընկղմի և ծովուն մէջ անյայտ կ'ըլլայ :

Տ Ք.— (Աստնցմէ Մարկօն). Քա ճանըմ, պարի իրեն հոգին ալ ազատէր :

ԲՐ.— Ո՛չ, ազջիկս, նաւապետի մը ամենամեծ պաշտօնը՝ այսպիսի պարագայից և բոլորներուն համար վերապահեալ է, ինքը պարտաւորեալ է իր նաւուն վրայ գտնուողները նախ ազատել և յետոյ իր անձը և հոգին մտածել, թէ բարոյապէս և թէ բարօրինի : Արդ օյլեւս «Թիթանիք»ը, իբր 2 երրորդ, ջուրի մէջ մտած էր և իր ետեւի կողմը — ուր էրիկ մարդիկները մողվուած էին — գրեթէ ուղղահայեաց ձեւ մը առնելով, մարդիկները ջուրը իյնալ կ'սկսին :

Մինչդեռ սալօնէն՝ նուազախոսմբին երաժշտական ձայ-
ները կը լսուէին:

ՏՏ.— Որքան հերոսական անձինք, անսխ ան-
վախ մահուան դէմ կ'ելլան:

ՄԿ.— (Բրօֆէսօրին՝ երկու կտր, դիտմամբ ՏՈՒԼ
կտրուած, որպէս զի խաբերայ մը չի կարենայ ներ-
կայանալ, թուղթի կտորներ ներկայացնելով) Պարոն
Բրօֆէսօր, ահա ձեր հրահանգը կատարեցի և լիովին
համապատասխանող միւս կտորը բերողին յանձնեցի ձեր
բաւարանը, (ըսելով՝ անոր կը յանձնէ):

ՍԹ.— Ա՛խ, Պարոն Բրօֆէսօր, մէկայ օր Մկըր-
տիչին սորվեցուցիք, երե՛ք գաւաթ, երե՛ք թանակով
մեծ շիշ մը ջրով լեցուն, օդին մէջ կեցնելու կերպը,
և քնծի խոստացաք սորվեցնել՝ 2 անգամ 2ին, ոչ թէ
4, այլ 3 ըլլալը:

(Այս պահուն՝ ԼԹ. ներս կը մտնայ և Բրօֆէսօրին
դառնալով լսեցի քի, Թրիէստէ պիտոր էրթառ էդեր,
կարգուելու համար, թուղլայրմ քի գօգմայաւորն,
կ'ըսէ ու դուրս կ'ելլայ, իսկ Բրօֆէսօրը՝ ետեւէն.
բօրթուգալըն չիւրիւյիւ թաթիւ օլուր, կը կոչէ:)

ՏԳ.— Համբերութիւն չունի՞ս աղջիկ... սպասէ
քիչ մը, սա «Թիթանիք»ին նկարագրութիւնը լմըն-
նայ և յետոյ պատմէ քեզի ալ, եթէ չի հոգնեցաւ նէ
զավալը մարդը: Անխըտար պաներ հարցուցիք որ,
Բրօֆէսօրին շունչը կը հատնի կոր:

Յ Ք.— Քա ճանրմ, քանի մը հոգի մէկէն խօսե-
ցան մի, Բրօֆէսօրը սուս կը կենայ կոր:

ՏԳ.— Հէլպէթտէնէ, տաւը հոգի մէկէն խօսին
նէ, ո՛վ որուն ըսածը կը հասկնայ քի:

ԲՐ.— (Առ Սաթենիկ) Այո՛ աղջիկս՝ քիչ մը սպա-
սէ, քեզի ալ 2x2ին 3 ըլլալը կը փաստեմ:

ՏՏ.— Ներեցէք Բրօֆէսօր, նաւը ջուրին մէջ
մտաւ. նէ, տնտնկնայ թախ վարը դնաց և շիբ շիտակ
կեցաւ:

ԲՐ.— Ո՞չ, պատուական Տիկին... նախ՝ չիլ շիտակ չէր կրնար նաւը վար իջնալ, վասն զի անհրաժեշտ — արկածին պատճառաւ — իր ծանրութեան կեդրոնը ինչպէս նաեւ հաւասարակշռութիւնը կորսնցուցած էր նաւը և քստ որում՝ աջ և ձախ, օրօրոցի մը պէս շարժումներ կատարելով ջուրին հատակը կ'իջնար և քանի որ ընկղմած տեղը, Ատլանտեան Ռիկիանոսին ամենախորունկ գիրքերէն մէկն էր, հետքնուէ ջրոյ ծանրութիւնը կ'աւելնար և վերջ ի վերջոյ, ծովուն հատակը՝ չի կարենալով իր վրան դանուած այգքան ծանրութեան դիմադրել, ճզմուելով տափակցած մնացած է։

Խ. Յ.— Ներկեցէք Պր. Բրոֆէսէօր... Գուք ներկայ էիք որ, այսպէս կը խօսի՞ք։

ԲՐ.— Եթէ աշխարհքիս ամէն կողմը ներկայ գտնուիլ հարկ ըլլար, ուսումնասիրութիւն գրեթէ անհնարին և կամ գրեթէ սչինչ կ'ըլլար։ Հաշիւը ի ձեռին է որ կը խօսիմ և պատկերներով ի միասին կ'անսոն Նիւզ անգղիական պատկերազարդ թերթին մէջ կարդացած եմ արկածէն ետքը։

ՏՏ.— Բրոֆէսէօր, անտեղի ծովին խորունկութիւնը որքա՞ն էր և անկէջ աւելի խորունկ տեղ կա՞յ։

ԲՐ.— Այդ տեղը — մօտաւորապէս եօթը հազար մէթրօ է, իսկ Հարաւային Ամերիկայի արեւելեան կողմը ութը-ինը հազար խորունկութիւն գտած են, կը յուսացուի և...

(Այս պահուն՝ Լթ. տուտաւ սենեակին դռնէն ներս նայելով Սաթենիկը կը տեսնէ և՛ քստ առ՞ւն ալ հոս ես, ըսելէն ետքը, ամանտիկինին դառնալով, Աստուած պահպանէ կ'ըսէ և վերստին Սաթենիկին դառնալով, արեւուդ մեռնիմ որդի... ի՞նչ ալ աղուոր է... հանրմ կ'ըլմանի, ըսելով իբրեւ թէ ճիլվե մը ըրած կ'ըլլայ և կ'երթայ։)

ԲՐ. — Կը փնտռուի, բեւեռներուն կողմը 10,000 մէթրոյի խորունկութիւն գտնել: Թիթանիքի ընկըղման տարւոյն «Լօնտօն Նիւզ» յիշեալ պատկերազարդ շարաթաթերթը հիանալի կերպիւ մեր աչքին առջեւ բերած է, Ա.) Յամաք և ջուրին քանակութիւնը, Բ.) Ծովուն խորունկութիւնը և Գ.) Յամաքին բարձրութիւնը և այլն...

ՍԱ. — Ուրեմն յարգելի և սիրելի բրոֆէսօր, կը խնդրեմ որ հիմա առ 2x2ին 3 ըլլալը փաստէք:

ԲՐ. — Շատ պարզ է աղջիկս. առ թուղթը կը տեսնե՞ս (կտոր մը թուղթ ձեռքը առնելով, երկուքի կը բաժնէ, երկու կտոր կ'ընէ. մէկը՝ վերստին չի բաժներ, չի պատուեր. իսկ միւսը ևս երկու կտորի վերածելով՝ ձեռքը ընդ ամէնը երեք կտոր թուղթ կը հերկայացնէ)... ուրեմն կտոր մը թուղթը 2x2 բաժնեցի և 3 հերկայացաւ:

ՍԱ. — ... Քա՛ա՛ ... ասիկայ «կէօղպաղիճութեան» պէս բան մը եղաւ...

ԲՐ. — ... ըսէ, աղջիկս, առաւել ևս՝ ընկերութեան խաղերէն մէկը... և սրամտութեամբ ժամանց մը:

ՍԱ. — ... Պր. բրոֆէսէօր, Թրիէստէ չի գացած, տահա ուրիշ խաղեր շնորհք կ'ընէ՞ք սորվեցնել ինծի...

ԲՐ. — Ինչո՞ւ չէ... բայց ուրիշ անգամ:

(Մէլինէ և Նուարդ՝ որոնք մինչև հիմայ ամբողջ խօսակցութեան կը հետեւէին առանց դիտողութեան)...

Ն. — Պր. բրոֆէսէօր, պիտի խնդրէի որ՝ «ծիճեռնակ»ին ոլոչին պատառագողած և ըլլալուն պատ-

ճառը, ինչպէս նաև կարիճին որ կացութեան մէջ անձ-
նապաւն ըլլալը բացատրէիք ինծի. . .

Ն. — . . . և ես պիտի խնդրէի որ խմացնէք ինծի .
մի՞թէ ծովու անասնոց մէջէն՝ իր գոյնը փոխող կեն-
դանի կը գտնուի, ինչպէս է ցամաքայիններուն մէջէն
քամէլէօնը: Յետոյ «փղոսկրեայ հաւկիթ»ի մը ա-
նէքթօտը, ուսեալ և հարուստ կնոջ մը ու անուանի
թէնօրի մը միջեւ, սրամտութեամբ և փափկանկատու-
թեամբ փոխանակուած խօսակցութիւնը:

Բ. — Այսօր — ցաւ ի սիրտ — պիտի չկարենամ եր-
կարել այցելութիւնս, որովհետև գիտէք որ տկար եմ .
բայց թրիւստէ չի գացած՝ վերստին տեսնուիլ կը խոս-
տանամ:

Խ. 3. — (Ասոնցմէ Փանի, միւսներուն ցած ձայ-
նիւ, նայեցէք ես անիկա նասըլ քիչ մը տանա կը
նստեցնեմ ըսելով) «Պ. բրօֆէսէօր, այդ ձեր նկարա-
գրած Վիէննայի խահուէներուն համար Ֆրանսացիք
հասարակային ընթերցատուն կ'ըսեն. . . ի՞նչ է, հոն
կարդալով համար կ'երթաք, չէ նէ կաթով, խահուէ
շօքօլա և այլն խմելով:»

ԲԲ. — Ոտք ելլելով, (երթալու մտադրութեան
պահուն, վերստին նստելով) . . . Ազնիւ աղջիկս, դուք
— այսինքն Պոլսեցիք — երբ թատրոն կ'երթաք (բար-
կանալու ձեւով . . .) բեմին վրայի եղելութենէն աւելի,
Ֆրստըք, Ֆրնտըք, քէսթանէ և այլն ուտելով կ'զբա-
ղիք, անոր համար թերևս Բարիզի Օբէրան գացողնե-
րուն իրաւունք կուտաք և որոնք կը ծաղրեն զՎիէն-
նացիք և առ հասարակ զԳերմանացիք, ջերմեռան-
դութեամբ մտիկ կ'ընեն ըսելով: Գիտցէք որ, կեան-
քիս ամենադեղնեցիկ ժամերը, Վիէննայի այն աշխար-

հահռչակ Օրէրաին մէջ անցուցած եմ, նա մտնաւ անդ
կայսրութեան պահուէն:

(Պաղտաշ նստողներէն Կարապետ աղան՝ բրօֆէ-
սէօրին դառնալով...) իրա՞ւ էքի Վիէննայի լուսինը,
աս տեղինէն խոշո՞ր է էղեր:

Խ. 3.— (Ֆանին). Էս ալ խըյախ պան մը պիտոր
հարցնէ տէյի կու կիտնայի կոր... ախախինէ տէ ա-
նանկ պօշ պան մը հարցուց քի, բրօֆէսէօրը քիթին
տակէն խնդալով, չի պիտոր պատասխանէ պէլքիմ:

ԲԲ.— Յարգելի Կարապետ աղա, ես այդքան խե-
լացի անձ մը չեմ, բայց լսած եմ որ հինցած լուսին-
ները կտոր կտոր կ'ընեն և ասոնցմէ աստղեր կը շի-
նեն եղեր, ըստ պատմութեան Նասրէտտին Հօճային
(ամենքը միաբերան կը խնդան):

(Նստողներէն Օրիորդ Վիրժինի).— Պարոն Բրօ-
ֆէսէօր, ես ալ ատիկա մէկայնօր մէկու մը հարցու-
ցի, ըսաւ քի, պան է ըսաւ, ան լուսինը, սա՛ս...
արեգակը, կիտեո եա՛... պան է ըսաւ, ան տմէն
տեղ ալ մէկ է ըսաւ, ես ալ ըսի քի, ինչէ՞ն կիտեո
կոր տէյի, ան ալ ըսաւ քի, պան է ըսաւ, երկու
հատ արեգակ չկայ ըսաւ... անկէց սօղրա ըսաւ քի,
պան է ըսաւ:

ԲԲ.— Եավրում աղջիկս, երկու տողին մէջ ինն
անգամ ըսաւ, ըսաւ... և չիտակը խօսելով, ոչինչ
կըցայ հասկնալ, և քանի որ նստեցայ, նախ ծիծեռ-
նակին պոչին դալով, առատակեղական է խնդիրը՝ Օր-
իորդ Մելինէ: Այսինքն՝ Աստուած կենդանիները ըս-
տեղծած պահուէն, քովէն ծիծեռնակը կ'անցնի և օձին
այդ տղեղ ձեւէն վախնալով, կը խնդրէ Աստուծմէ որ
օձը առանց ոտքերու մնայ. Աստուած կ'ընդունի ծի-

ծեռնակին աղաչանքը, բայց միանգամայն օձն ալ իմանալով ծիծեռնակին ըսածը, ոխ կը պահէ անոր դէմ: Քանի մը օր ետքը՝ պատահամբ ծիծեռնակը օձին քովէն անցած պահուն, յանկարծ կը ցատկէ օձը ծիծեռնակին վրայ՝ զայն կլկելու նպատակաւ, բայց հազիւ թէ անոր պոչը կրնայ խածնել և որուն, իր բերանին ձեւին համապատասխանող մասը միայն բըրցնելով՝ ձեւը պատառաքողաձեւ կը մնայ: Իսկ կարծին դալով, երբ որ դերութեան մէջ է և փախչիլը անհնարին, անձնասպան կ'ըլլայ: Դրէք մետաղեայ ամանի մը մէջ զայն և չրջապատեցէք զինքը կրակով — բաւականաչափ հեռաւորակեամբ, որ մէկէն ի մէկ քէպապ չըլլայ: Պիտի տեսնէք որ քիչ ատենէն՝ ինքզինքը խայթոցովը խայթելով՝ նահատակ կ'ըլլայ: Գալով այժմ ծովու մէջ գտնուող կենդանիներէն ալ գոյնը փոխողներուն, վերջին օրերուն մէջ խտալական օրաթերթ մը՝ Բրօֆէսէօր Հարթմանի կատարած փորձերը կը նշանակէր, Նաիօլի չրջակայքը ծովուն մէջ մինչեւ 2000 մէթր խորունկութեան տեղը և արդարեւ գտեր է գոյնը փոխող բազմաթեւ անասուն մը, որ նոր թունաւոր հիւթ մըն ալ արտադրելով կ'սպաննէ իր որսը և կ'ուտէ զայն: Իսկ փղոսկրեայ հաւկիթին վերադառնալով, Օրիորդ Նուարդ, չիշեալ հարուստ տիկինը՝ ամէն ճարպիկութիւն ի դործ դրեր է, որպէս զի այն անուանի թէնօրը իր սուարէին ներկայ ըլլայ, բայց գիտնալով որ այն՝ մեծ զօնողութեամբ միայն պիտի երդէ իր օրահին մէջ, փղոսկրեայ հաւկիթ մը պատրաստել կուտայ, մէջը լեցուն դեղին սակիներով՝ քանի որ թէնօրն ալ հարուստ ըլլալուն, դժուար խնդիր մըն էր, դրամով գոհացում տալ անոր

արժանապատուութեան : Երգէն ետքը՝ երբ տիկինը
կը ներկայացնէ հաւկիթը թէնօրին , ասիկա կը բա-
նայ զայն և տեսնելով բազմաթիւ սակիները՝ սապէս
կը պատասխանէ , «բժշկաց պատուէրին համաձայն հաւ-
կիթին միմիայն ձերմակը կրնամ ուտել , որով կ'ըն-
դունիմ զայն մեծ դոհունակութեամբ և շնորհակալու-
թեամբ , իսկ գալով դեղին մասին , կը պարզեւենք
աղքատաց :»

ՏՏ . (Ամէնէն ալ լռութիւն խնդրելէ յետոյ) .—
Յարգելի Բրօքէտօր , նախ՝ ներողութիւն կը խնդրեմ
ձեզմէ , մեր . . . յանցանքին համար և յետոյ շնորհա-
կալութիւն կը յայտնեմ իմ , ՏՎ . , ՏԳ . և Անահիտին
կողմանէ :

ԲԲ .— Յանցա՞նք . . .

ՏՏ .— Այո՛ յանցանք , որովհետեւ մեր մէջը գրաւ-
ւած ենք զձեզ , աշտինքն , ձեր համբերութիւնը
փորձելու համար , ես , ՏՎ , ՏԳ . և Անահիտ՝ կասկած
չունէինք որ պիտի շահէինք , վասն զի ապահով դի-
տէինք որ առանց համբերութիւննիդ կորսնցնելու և
բարկանալու մեր դիտմամբ պատրաստուած ամէն
հարցմանց և դիտողութեանց անտարբեր մնալով , պի-
տի ջանաջիք մեր այս ընկերութեան հաճելի ըլլալ ,
ինչպէս որ կատարեցիք :

Խ . 3 .— Քա մամա , օլտու օլաճախ՝ կեցի քիչ մը
աէ , սա Թրիէսթէյի 56 նշանածներուն վրայ պան մը
հարցնեմ :

ՏԳ .— Էյ քա , ալ չափը մ'անցընէք :

Խ . 3 .— (ասոնցմէ Լօլան) . . . կարծէք քի՛ ի՞նքը
ան տեղի աղջիկները չէ հաւնած . . . աղջիկները զին-
քը չեն ուղած :

ՏՎ. — Աղէկ ամա թրիէսթէյէն կ'ուզեն կոր...
ասոր ի՞նչ պիտոր ըսես: Խըսխանձութիննէ պան մը
չ'ելլեր:

Տ Ք. — Էփեսոսի հրաշալի տաճարը պոնկցնո-
ղը և այրողը Անարօքլէս չէր, Պր. Բրօֆէսէօր:

ԲՐ. — Այն... էրօսթրաթ անուն չարագործ մ'էր
իսկ Անարօքլէս է այն գերին սր, ի Հոովմ քաղաքի
թէպէտեւ առիւծի մը իբր կերակուր դատապարտուած
էր, և անասունը ազատ թողուած, բայց առիւծը փո-
խանակ զինքը փարատելու, իր ձեռքերը կը լզէր, ո-
րովհետեւ — ժամանակաւ — առիւծին մէկ թաթէն՝
մտած փուշը հանելով, ազատած էր կենդանին:

ՏՏ. — Վայրկեան մը բերաննին չեն կրնար գո-
ցել, Պր. Բրօֆէսէօր: Ինչ եւ իցէ, պիտի դարմանաք
որ, ես ալ անոնց հետեւելով, խառնիխուռն լեզուաւ
մը ձեզի հարցումներ կ'ընէի:

ԲՐ. — Հոգ չէ... մանաւանդ թէ ուրախ եմ այս
փորձին համար: Նախ բրօֆէսէօրի մը համար ամօթ է
ընկերութեան մը մէջ ի զուր տեղ բարկանալ, և յե-
տոյ, այն անձը որ համբերութիւն չունի, արժանի
չէ բրօֆէսէօրի ախաղոսը կրելու: Արդ՝ հետեւեալները
շեշտելով պիտի վրըջացնեմ մեր այս օրուան նիստը:

Առաջին. — Կը տեսնեմ որ — առ հասարակ — ե-
թիւս սխրեքֆիսիեղ մը կայ այս քաղքիս մէջ, այ-
սինքն վերի վերանց և բոլորովին տափակ, գիտու-
թեան նման բան մը, ինչ որ Պոլիս գալէս ի վեր,
գրեթէ ունեցած երեսուն ընտանիք ծանօթացս մէջէն
քաղելով է որ կը խօսիմ:

Երկրորդ. — Բաւական չէ առաջինը՝ կայ հաւ-
ինքնահաւանութիւն... առանց ո եւ է արմատի:

Երրորդ. — Կ'աւելնայ ասոնց վրայ նաև՝ յետին աստիճանի զարդամուկութիւն, ամենայն ինչ բարի-
զական ձեւացնելու ջանալով. և գրեթէ միմիայն դեղ-
նագոյն կողքով, ծածկոցով. այսինքն դադղիական
«ռօման»ներ կարդալով: Գիտցէք որ միմիայն բօման-
ներ կարդալով մաքդկային ուղեղը ծոյլութեան և
թոյլութեան մը վարժուի: Կ'ուզէք անպատճառ ֆը-
րանսերէնի մէջ յառաջանալ, լաւ, Ֆայն պահուն ի-
դալական քօլեքայի մը հետեւելով «*voix forte*»
միացուցէք զուարճալին օգտակարին հետ: Ընտրեցէք
զորօրինակ. Ժիւլ Վէռնի գրութիւններէն որոնք
քիչ շատ գիտական և ուսումնական պարունակու-
թիւն ունին: Կարդացէք, խոսիւրէնի հմուտ եղադ-
ները՝ «*քօմէսի սքօզի*» այս աշխարհահռչակ զրու-
թիւնը, որ նոր «*Բրիտանիկութեան Ողիտեական*»-ը
«*օսիսսէ սիւ ֆրիսքիանիզմ*» կոչուելու արժանա-
ցած է իր հեղինակը Մանծօնի շնորհիւ: Գալով
գերմաներէնի հմուտ եղողներուն համար, բա-
ցէք «*Քօէրնէր*, *Լէոսինկ*, *Շիլլէր* և *Կօթէ*»-էն և պի-
տի գտնէք հրաշալիք: Իսկ անգղիէրէնի համար բա-
ցէք *Շէքսպիր*, *Էմըրսըն*, *Պայրըն*, *Լօնկֆէլօ* և մա-
նաւանդ Մայքըլ Արլէն՝ այս Հայ հեղինակը, որ նոր
համաշխարհային համբաւ մ'ստացաւ իր վիպասանական
գրութիւններով և բարձր կը դատուի և որուն «*Կա-
նաչ Գլխարկը*»-ի հայերէնի թարգմանութիւնը Տիկին
Հէրմինէ Բ. Իսքէնտէրի կողմանէ արդէն լոյս տե-
սաւ:

Ահա ասոնք են խրատներս, քանի որ, իբր բթ-
ֆէսէօր՝ պարտականութիւն ունիմ ստիկեցնելու. իբր
գրագէտ՝ իրաւունք և արտօնութիւն ունիմ հրատա-

րակելու, իբր հրապարակախօս՝ յատկութիւն և կարողութիւն ունիմ ճամբայ ցոյց տալու:

Ամէնքը մէկ.— Շատ և շատ շնորհակալութիւն կը յայտնենք ձեր այս օրուան բարեհաճոյ ընկերութեան և կը խոստանանք հետեւիլ ձեր հայրական խրատներուն: Աստուած տայ՝ ձեր թրիէսա վերադառնալու փափաքը կատարուի, իսկ եթէ հոս մնաք տակաւին, պիտի խնդրեմք այցելել զմեզ վերստին:

(Բրօֆէսէօրը՝ դիտարկը ի ձեռին, կ'ողջունէ զամէնքը և կը բաժնուի, տունէն դուրս կ'ելլայ):

Վ Ե Ր Զ

ՆԵՐԿ ԸՍԵԼԸ ՌԻԹ ԸՍԵԼ Է

Ռիթը միակ ներկն է որուն գոյները հաստատուն են և ամէն տեսակ կերպասեղէններու հոմար կրնայ գործածուիլ, ըլլան անոնք բուրդ, մետաքս, թէ բամպակ:

Ճերմակ Ռիթը հրաշայի նորութիւն մըն է, որ կը չէզոքացնէ կերպասին նախկին գոյնը, առանց երբէք հիւսուածքին վնասելու: Գոց գոյն հաղուստ մը կարելի է բաց գոյնի վերածել. օրինակ՝ գոց մոխրագոյնը բաց վարդագոյնի, նախապէս ճերմակ Ռիթի գործողութեան ենթարկելով գոյն:

Թուրքիոյ ընդհ. ներկայացուցիչն է. — ԲՕԼ ԻՍԿԷՆՏԷՐ, Ղալաթիա, Տիլպէր խան:

ՏՕԲԹՈՐ ՖՈԹՈԶԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ-ԿՆԱԽՏԱԲՈՅԺ

Հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր 9—12, 13—13

Բանկալի, Ա. Յակոբ թիւ 36

Հեռաձայն թիւ 3791 Բերս

Գին է 12 ու կէս ՂԲՇ.